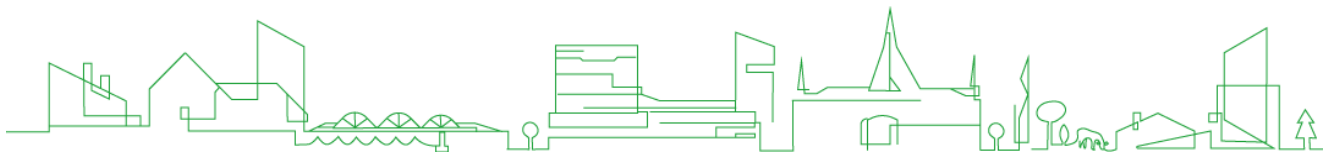

Kommunrevisionen granskar

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgängesbegränsning för placerade barn

Angående granskningen

Revisionsuppdraget är ett kommunalt förtroendeuppdrag och revisorerna är direkt ansvariga inför kommunfullmäktige och därmed indirekt inför medborgarna genom den representativa demokratin. Revisionen har uppdrag att granska de verksamheter som styrelser, nämnder och kommunala bolag bedriver.

I formell mening är varje revisor en egen myndighet, men i det praktiska revisionsarbetet sker arbetet gemensamt.

Ytterst syftar revisionen till att undersöka om verksamheten bedrivs i enlighet med uppställda mål och på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

- Revisorernas uppdrag regleras i kommunallag, aktiebolagslag, god revisionssed, ägardirektiv och reglemente.
- Revision ska utföras på ett oberoende sätt.
- Revisorerna genomför grundläggande granskning, granskning av delårsrapport och årsredovisning och fördjupade granskningar.

Revisorerna ska därför objektivt, opartiskt och sakligt, självständigt granska den verksamhet som styrelse, nämnder och beredningar bedriver. Revisorerna ska också bedöma om de förtroendevalda ledamöterna i nämnder och styrelser har tillräcklig styrning och kontroll över verksamhetens ekonomi, prestationer och kvalitet.

Revisorernas uttalanden och bedömningar finns i revisionsberättelser och granskningsrapporter. En ambition i revisorernas arbete är att deras rekommendationer i samband med granskning ska kunna användas av verksamheterna för att åstadkomma effekter i deras förbättringsprocess.

Kontaktuppgifter

Om kommunrevisorernas uppdrag

kommunrevisionen@umea.se

Ordförande i kommunrevisionen

Ewa Miller, ordförande

ewa.miller@umea.se

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgänges- begränsning för placerade barn

Rapport

Umeå kommun

KPMG AB

2025-04-02

Antal sidor 22

Umeå kommun

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgänges-begränsning för placerade barn

2025-04-02

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Lagstiftning och praxis	7
3.1	Övergripande	7
3.2	Handläggning av umgängesbegränsning	7
4	Resultat av granskningen	9
4.1	Organisation och ansvarsfördelning	9
4.2	Styrande dokument avseende handläggning av umgängesfrågor	10
4.3	Systematiskt arbete	12
4.4	Rekrytering och kompetens	17
4.5	Bedömning	19
5	Samlad bedömning och rekommendationer	21
	Bilaga A, Granskade dokument	23
	Bilaga B, Kontrollpunkter aktgranskning	25

1 Sammanfattning

KPMG har av Umeå kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens arbete gällande handläggning av umgängesbegränsning enligt Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om individ- och familjenämnden, i sin roll som socialnämnd, har en tillfredställande styrning och uppföljning av handläggning av umgängesfrågor enligt LVU, med särskilt fokus på att barnets bästa beaktas.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att individ- och familjenämnden inte har en tillfredsställande styrning och uppföljning av handläggning av umgängesfrågor enligt LVU.

Vi vill framhålla att granskningen avser formen för arbetet med handläggningen och inte myndighetsutövningen i sig.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Bedömning
Finns det en tydlig organisering och ansvarsfördelning av handlägningsprocessens olika delar gällande barn och unga som placerats enligt LVU?	I allt väsentligt
Finns det styrande dokument avseende handläggning av umgängesfrågor enligt LVU?	Ja
Har nämnden ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att utredningar om behov av umgängesbegränsning genomförts och dokumenterats i enlighet med lagar och föreskrifter på området?	Nej
Har nämnden ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att beslut om umgänge enligt LVU är tydligt och fattas av behörig beslutsfattare?	Nej
Har nämnden ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att överväganden av om umgängesbegränsning fortsatt behövs sker i enlighet med lagar och föreskrifter på området?	Nej
Säkerställer nämnden att socialsekreterare besitter tillräcklig kompetens för att fullgöra sina uppgifter avseende handläggning av umgängesfrågor enligt LVU?	Delvis

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Umeå kommun

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgänges-begränsning för placerade barn

2025-04-02

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi individ- och familjenämnden att:

- Tillse att organiseringen av handlägningsprocessens olika delar är tydligt dokumenterad.
- Säkerställa att utredningar om behov av umgängesbegränsning genomförs enligt gällande lagstiftning.
- Säkerställa att beslut om umgängesbegränsningar fattas, utformas och kommuniceras i enlighet med gällande lagstiftning.
- Säkerställa att överväganden av umgängesbegränsning sker inom av lagen angivna tidsintervall.
- Tillse att det finns ett systematiskt arbete med egenkontroller av arbetet med umgängesfrågor som dokumenteras och vid behov omsätts till förbättringsåtgärder.
- Tillse att handläggning av umgängesfrågor enligt LVU, ingår som särskilt område i såväl introduktionsmaterial som i arbetet med den löpande kompetensutvecklingen.

2 Bakgrund

Socialnämnden (i Umeå, Individ- och familjenämnden) har enligt Socialtjänstlagen (SoL) ansvar för att säkerställa att barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd de behöver. Enligt SoL ska socialnämnden verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Detta inkluderar att erbjuda stöd och hjälp till både barn och föräldrar.

När det föreligger en påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas på grund av ett missförhållande med anknytning till barnets hemmiljö och/eller barnets eget beteende samtidigt som det kan antas att behövlig vård inte kan ges med samtycke kan LVU bli tillämpligt.

Vid vård enligt LVU bestämmer nämnden hur vården av den unge ska ordnas och var den unge ska vistas under vårdtiden. Nämnden har under vårdtiden samma ansvar som vårdnadshavare för den unges rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran.

Nämnden har även ett ansvar för att den unges behov av umgänge med föräldrar och vårdnadshavare så långt möjligt tillgodoses. Nämnden kan dock om det bedöms nödvändigt besluta om den unges umgänge i form av så kallad umgängesbegränsning. Vid beslut om umgängesbegränsning framgår av LVU att nämnden minst var tredje månad ska överväga om ett sådant beslut fortfarande behövs.

Av SoL framgår att socialnämnden ska använda socialsekreterare som har socionomexamen eller annan relevant examen för att utföra uppgifter inom myndighetsutövningen gällande barn och unga. Dessa uppgifter innefattar bedömning av om en utredning ska inledas, utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder eller uppföljning av beslutade insatser. Det är socialnämnden som ansvarar för att den handläggare som självständigt utför en arbetsuppgift har tillräcklig erfarenhet för uppgiften, det vill säga utredning och bedömning av behovet av insatser.

Justitieombudsmannen (JO) har 2022 genomfört en undersökning av hur socialtjänsten handlägger ärenden om umgängesbegränsning enligt LVU. JO konstaterade brister i handläggning vid samtliga sex socialnämnder som inspekterats.

De förtroendevalda har i sin riskanalys identifierat en risk för att handläggning av ärenden avseende barn och unga inte sker på ett ändamålsenligt sätt, det vill säga i enlighet med lagar och föreskrifter. Mot bakgrund av det samt utifrån vad som anges ovan har revisorerna beslutat att genomföra en granskning inom området.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen har varit att bedöma om individ- och familjenämnden, i sin roll som socialnämnd, har en tillfredställande styrning och uppföljning av handläggning av umgängesfrågor enligt LVU, med särskilt fokus på att barnets bästa beaktas.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

- Finns det en tydlig organisering och ansvarsfördelning av handlägningsprocessens olika delar gällande barn och unga som placerats enligt LVU?

- Finns det styrande dokument avseende handläggning av umgängesfrågor enligt LVU?
- Har nämnden ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att utredningar om behov av umgängesbegränsning genomförts och dokumenterats i enlighet med lagar och föreskrifter på området?
- Har nämnden ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att beslut om umgänge enligt LVU är tydligt och fattas av behörig beslutsfattare?
- Har nämnden ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att överväganden av om umgängesbegränsning fortsatt behövs sker i enlighet med lagar och föreskrifter på området?
- Säkerställer nämnden att socialsekreterare besitter tillräcklig kompetens för att fullgöra sina uppgifter avseende handläggning av umgängesfrågor enligt LVU?

Granskningen har avgränsats till individ- och familjenämndens arbete med handläggning av barn och unga i sin roll som socialnämnd. Granskningen avser formen för arbetet med handläggningen och inte myndighetsutövningen i sig.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 och 38 §§
- Förvaltningslagen (2017:900), 23, 25 och 32–34 §§
- Socialtjänstlagen (2001:453) 3 kap 3 §, 6 kap 6 §, 11 kap 1–2, 5 och 10 §§
- Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 1, 11, 13 och 14 §§
- Barnkonventionen, artikel 3, 9 och 12
- Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS, SOSFS 2014:5
- Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, SOSFS 2011:9

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av styrande och stödjande dokument av relevans för granskningen. Se fullständig förteckning som bilaga A.
- Intervjuer har genomförts med individ- och familjenämndens ordförande och vice ordförande, enhetschef myndighetsutövning, enhetschef placeringsgruppen, gruppledare myndighetsutövning och gruppledare placeringsgruppen.
- Särskild fördjupad aktgranskning av samtliga aktuella barn- och ungdomsärenden rörande utredning och övervägande av

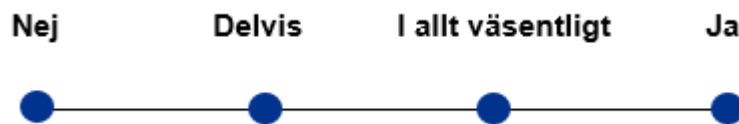
Umeå kommun

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgänges-begränsning för placerade barn

2025-04-02

umgängesbegränsning enligt LVU 14 §. Granskning har skett av genomförda utredningar, beslut samt överväganden under de senaste 12 månaderna. Kontrollpunkter har tagits fram mot bakgrund av gällande lagstiftning (se avsnitt 3). Samtliga kontrollpunkter och resultat av aktgranskning finns som bilaga B.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Rapporten är faktakontrollerad av de intervjuade i nämnden samt de intervjuade enhetscheferna.

3 Lagstiftning och praxis

3.1 Övergripande

3.1.1 Systematiskt arbete

De insatser som erbjuds inom socialtjänsten ska enligt 3 kap 3 § SoL vara av god kvalitet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Socialnämnden ska enligt 3 kap 3a § i lagen tillse att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och unga (se avsnitt 4.3).

3.1.2 Kompetens

Det framgår av 3 kap 3a § SoL att socialnämnden ska använda handläggare som avlagt svensk socionomexamen eller annan relevant examen för utförande av vissa uppgifter som rör barn och unga. Uppgifter som avser bedömning av om utredning ska inledas, utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder samt uppföljning av beslutade insatser. Vidare framgår att nämnden ansvarar för att handläggare som utför dessa uppgifter har tillräcklig erfarenhet för uppgifterna.

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter i socialtjänstens barn- och ungdomsvård (HSLF-FS 2017:79) förtydligas vad en annan examen än svensk socionomexamen ska omfatta för att anses vara relevant (se avsnitt 4.4).

3.2 Handläggning av umgängesbegränsning

När den unge vårdas enligt LVU är det enligt 14 § 1 st. LVU, socialnämnden som ansvarar för att den unges behov av umgänge med sina föräldrar och vårdnadshavare så långt som möjligt tillgodoses.

3.2.1 Utredning

Enligt 11 kap 1 § SoL ska nämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Vidare ska nämnden enligt 23 § förvaltningslagen se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver (se bilaga B, kontrollpunkt 1 och 2).

Enligt 1 kap 2 § SoL samt 1 § LVU ska barnets bästa särskilt beaktas vid åtgärder som rör barnet. Vidare framgår av artikel 9 i Barnkonventionen att barnet inte ska skiljas från sina föräldrar, utom när det är nödvändigt för barnets bästa. Därmed behöver barnets bästa särskilt bedömas i utredningarna (se bilaga B, kontrollpunkt 3).

Vidare framgår av barnkonventionens artikel 12 samt 11 kap 10 § SoL, att barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Därmed behöver nämnden säkerställa att barnet får möjlighet att komma till tals och i det fall barnet inte kommit till tals behöver detta dokumenteras (se bilaga B, kontrollpunkt 4).

Enligt förvaltningslagen § 25 ska en myndighet kommunicera relevant underlag till part innan beslut fattas (se bilaga B, kontrollpunkt 5).

3.2.2 Beslut

Enligt §14 LVU ska socialnämnden besluta i frågor om umgängesbegränsning. Det framgår av flertal domar från kammarrätter samt JO-beslut att det kan anses klart att delegationsförbud enligt 6 kap 38 § KL råder gällande fråga om beslut om umgängesbegränsning (se bilaga B, kontrollpunkt 6).

Enligt förvaltningslagen 32 § ska ett beslut innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövt (se bilaga B, kontrollpunkt 7).

Enligt §14 LVU och JO2018/19 och JO 2014/15 ska det framgå på vilket sätt umgänget har begränsats (se bilaga B, kontrollpunkt 8).

Enligt förvaltningslagen 33 § ska myndighet som meddelar ett beslut underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet och underrätta om hur en överklagan går till (se bilaga B, kontrollpunkt 9).

Enligt 6 kap 39 § KL får en nämnd uppdras åt ordföranden att besluta på nämndens vägnar som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas (se bilaga B, kontrollpunkt 10).

3.2.3 Överväganden

Enligt 14 § LVU ska beslut om umgängesbegränsning övervägas minst en gång var tredje månad (se bilaga B, kontrollpunkt 11).

Av Socialstyrelsens kunskapsstöd till socialtjänsten *Barn i familjehem – umgänge med föräldrar och andra närstående* framgår hur socialtjänsten kan upprätta övervägande. Här framgår att bakgrund och nuvarande situation bör beskrivas. Vidare framgår att barnet och vårdnadshavares inställning till umgänget samt redogörelse från familjehem bör framgå (se bilaga B, kontrollpunkt 12–13).

4 Resultat av granskningen

4.1 Organisation och ansvarsfördelning

Individ- och familjenämndens reglemente¹ gör gällande att nämndens grunduppdrag är att tillgodose behov av stöd och omsorg inom socialtjänstens lagstadgade ansvarsområde för att stärka och trygga den enskilde att leva ett självständigt liv. Grunduppdraget omfattar bland annat att ge stöd, omsorg och skydd till barn och unga.

Stöd- och omsorgsförvaltningen, som svarar till individ- och familjenämnden, är den förvaltning som handlägger placerade barn och unga.

Av organisationsskiss framgår att det finns ett verksamhetsområde för myndighetsutövning. Inom verksamhetsområdet finns flertal enheter, bland andra enheten *Utredning*, enheten *Placeringsgruppen* och enheten *Första linjen*. Dessa tre enheter arbetar med barn och unga och ansvarar för olika delar av arbetet med placerade barn och unga.

Det beskrivs vid intervju att det inom enheten *Utredning* finns tre utredningsgrupper som ansvarar för utredning av nya ärenden som inkommit där behov av placering finns. När en placering i familjehem bedöms vara mer varaktig överförs ärendet till *Placeringsgruppen*. Då behovet av umgängesbegränsningar kan ske såväl initialt som under pågående placering handlägger samtliga grupper frågan utefter behovet. Det lyfts vid intervju att fråga om umgängesbegränsning i undantagsfall också kan handläggas på enheten *Första linjen* (de har som målgrupp förebyggande arbete och ansökningar). Detta då enheten ibland stöttar upp och handlägger placeringsärenden.

Det finns tre utredningsgrupper med en gruppleddare som ansvarar för respektive grupp. Utredningsgrupperna har ett rullande schema där de veckovis ansvarar för nyinkomna ärenden. När ett ärende överförs till placeringsgruppen görs en värdering av gruppleddaren på Placeringsgruppen för vem som är lämplig utifrån svårighetsgrad att vara närmst ansvarig för att genomföra utredningen av det enskilda ärendet. Det finns enligt de intervjuade forum mellan gruppleddare för denna typ av överföringar. Lämpligheten baseras bland annat utifrån en kompetenstrappa² (se avsnitt 4.4).

Utöver ovan nämnda grupper finns även *Socialjouren* som ansvarar för hantering av ärenden i akuta situationer under kvällar, nätter och helger.

Vad gäller beslut om umgängesbegränsning framgår av *Delegationsordning för individ- och familjenämnden*³ att delegat för beslut om hur den unges umgänge med föräldrarna eller vårdnadshavare ska utövas enligt 14 § 2st. 1 p. LVU är individ- och familjenämnden. Om nämndens beslut inte kan avvaktas och beslut oundgängligen måste fattas, får ordförande och särskilt förordnad ledamot besluta på nämndens vägnar enligt 6 kap 39 § KL. Vad gäller fråga om övervägande om att begränsning av umgänget fortfarande är aktuellt, framgår att IFO-utskott är delegat.

¹ Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder, KF 2024-06-17 § 89

² För närmare beskrivning av kompetenstrappan, se avsnitt 4.4.

³ IFN 2023-10-18 § 194

4.1.1 Bedömning

Vår bedömning är att det i allt väsentligt finns en tydlig organisering och ansvarsfördelning gällande handläggningsprocessen.

Bedömningen baseras på att det finns en fastställd organisation för myndighetsutövningen. Vidare finns en delegationsordning som gör gällande vem som får besluta om och överväga fortsatt behov av umgängesbegränsningar enligt LVU. Vi bedömer att delegationspunkterna följer gällande lagstiftning på området. Ansvaret för handläggningsprocessens olika delar beskrivs vid intervjuer och upplevs av de intervjuade vara tydlig där det finns utbyggda forum för överföringar mellan grupperna. Vi har dock inte erhållit dokument som tydligt beskriver ansvarsfördelningen i handläggningsprocessen.

4.2 Styrande dokument avseende handläggning av umgängesfrågor

Rutindokumentet *Utredning barn och unga*⁴ syftar till att beskriva hur en utredning enligt Socialtjänstlagen av barn och unga upp till 18 år ska bedrivas i verksamheten. Rutinen gör gällande hur en utredning ska inledas, genomföras och avslutas.

Rutindokumentet *Familjehemsplacering enligt SoL*⁵ är ett komplement till Socialstyrelsens handbok *Barn och unga i familjehem* och är till för socialsekreterare och familjehemssekreterare som handlägger placeringar. Rutinen beskriver stegvis hur en placering i familjehem ska utredas och handläggas. Rutindokumentet understryker även vikten av hur umgänget med föräldrar och andra närstående fungerar, vad barnet vill ska hända den närmaste tiden och vad som behöver förändras. När barn och unga placeras i ett nytt hem är det viktigt att de ges möjlighet till delaktighet och inflytande över sin situation. Bland annat beskrivs att innan planeringsmöte tillsammans med förälder och socialtjänsten ska socialtjänsten träffa barnet enskilt.

Rutindokumentet *LVU – Ansökan om vård samt omedelbart omhändertagande*⁶ beskriver att om behov av umgängesbegränsning uppstår ska en utredning inledas och socialnämnden måste fatta ett särskilt beslut om detta. En särskild utredningsmall ska användas där det tydligt framgår på vilka grunder beslutet är fattat, och där barnets uppfattning och inställning tas i beaktande. Rutinen gör även gällande att beslutet om umgängesbegränsning behöver vara tydligt och precist utformat. Det framgår även av rutinen vilka delar som behöver ingå i beslutet.

Om behov av att begränsa vårdnadshavarnas umgänge med barnet bedöms akut ska gruppledare involveras för samråd och om det står klart att beslutet inte kan avvakta kontaktas nämndens ordförande, vice ordförande eller annan ledamot för beslut via e-signering. Ett särskilt beslutsprotokoll ska användas för detta och om båda vårdnadshavarnas umgänge ska begränsas behöver ett särskilt beslutsprotokoll till vardera vårdnadshavare upprättas. Utöver beslutsprotokollet ska den särskilda

⁴ Beslutad av biträdande verksamhetschef 2014-11-07, reviderad 2024-04-25

⁵ Framgår ej beslutsinstans, dokumentet är daterat 2020-10-28

⁶ Godkänd av biträdande verksamhetschef 2021-09-15, reviderad 2024-04-09

2025-04-02

utredningsmallen användas. Så skyndsamt som möjligt ska beslutsunderlaget avseende umgängesbegränsning vara sammanställt och kommuniceras med parterna.

Det framgår även exempel på när det kan vara motiverat att begränsa umgänget, till exempel vid de fall barnet visar rädsla för vårdnadshavaren/vårdnadshavarna eller om vårdnadshavaren/vårdnadshavarna inte samtycker till den umgängesplan som gjorts av socialsekreteraren.

Rutindokumentet *LVU – omprövning, övervägande med mera*⁷ syftar till att underlätta handläggningen av vård enligt LVU samt att säkerställa rättssäkerheten för de barn och unga som socialtjänsten arbetar för samt att handläggningen bedrivs på ett enhetligt sätt. Rutinen beskriver de steg i handläggningen enligt LVU som förekommer då placering har verkställts.

Av rutinen framgår att ett beslut om umgängesbegränsning enligt 14 § LVU ska övervägas var tredje månad. Vid övervägandet används en särskild mall som finns i verksamhetssystemet. Då övervägandet inte anses som formellt beslut finns inte något krav på kommunikering och delgivning till parter, däremot lyfts att det är av största vikt inför övervägandet att barnets och vårdnadshavarnas uppfattning och inställning har inhämtats. Information om att beslutet övervägts ska lämnas till barnet och vårdnadshavarna. Om part begär ändring av umgänge eller att begränsningen ska upphöra behöver en ny utredning inledas. Likaså om socialsekreterare bedömer att det kan finnas förutsättningar för att beslutet ska upphöra. Vid dessa fall ska den särskilda utredningsmallen användas.

Utöver rutindokumentet finns även *Vägledning i arbetet med umgänge mellan placerade barn och deras föräldrar*⁸ som omfattar vägledning i handläggningens olika delar, till exempel vad som ska beaktas i planeringen av umgänget. I vägledningen framgår även en beskrivning av hur uppföljning av umgängestillfällena ska ske.

Inom ramen för granskningen har vi även tagit del av utredningsmallar för umgängesbegränsning och upphörande av umgängesbegränsning. Utredningsmallarna omfattar rubriker och beskrivningar till rubrikerna för att utgöra en vägledning i arbetet med utredningen. Enligt intervjuuppgifter tillkom skapades mallarna i början av 2024 och implementerades våren 2024.

Vid intervjuer beskrivs även att utredningsarbetet kopplat till umgängesbegränsningar inte varit tydligt. Det var i samband med att JO granskade området i andra kommuner som de uppmärksammades att det fanns områden som behövde tydliggöras. Däribland frågan om hur tydligt beslut om umgängesbegränsningen är gällande omfattning. Vidare uppges att det därefter pågått ett utvecklingsarbete på alla nivåer och att de styrande dokumenten nu är välkända (se avsnitt 4.3.1).

⁷ Godkänd av biträdande verksamhetschef 2022-06-08, reviderad 2024-04-09

⁸ Framgår ej beslutandes författning, dokumentet är daterat 2023-12-13

4.2.1 Bedömning

Vår bedömning är att det finns styrande dokument avseende handläggning av umgängesfrågor enligt LVU.

Vi grundar vår bedömning på att det finns styrande dokument som tydligt beskriver handläggningsprocessen av umgängesfrågor. Vi noterar att flertal av dokumenten har reviderats under 2024 med syftet att förtydliga processen. Bland annat regleras vilka delar som behöver omfattas av beslutet om umgängesbegränsning och vad som behöver beaktas i handläggningen. I de styrande dokumenten finns även reglerat vad som gäller vid akut omhändertagande.

Bedömningen grundas även på att det finns framtagna mallar med vägledande text som ska användas i utredningsarbetet

4.3 Systematiskt arbete

4.3.1 Särskild utredning på området

Med anledning av JO:s utredning genomfördes en intern utredning av tio slumpvisa ärenden under perioden 1 januari 2022 till 30 maj 2023. Vid undersökningen har ingen bedömning gjorts av om beslutet om umgängesbegränsning varit korrekt i den rådande situationen, endast handläggningen har undersökts. Utredningen presenterades för nämnden i december 2023⁹.

De brister som identifierades i utredningen var bristfällig information i beslutsprotokoll, bristfälliga beslutsunderlag, barnets syn på umgängesbegränsningen framgick inte alltid och det framgick inte tydligt hur barnets bästa beaktats.

Som åtgärd har nya mallar för utredning tagits fram, beslutsprotokollen har reviderats, rutiner och checklistor LVU har reviderats. Under våren 2024 kunde detta föras ut i de enheter som arbetar med denna ärendetyp och börja implementeras.

I den interna utredningen har utredare undersökt om utredningarna var adekvata i förhållande till omständigheterna i de enskilda fallen, samt om utredningarna/besluten uppfyllde formella krav. Vidare har även undersökts om utredningarna säkerställer att barnets bästa tillgodoses.

Utifrån resultatet av utredningen har förslag för att förbättra den framtida handläggningen presenterats. Förslagen omfattar egeninitierat förändringsarbete i verksamheten, kartläggning av processen vid beslut om umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort, samt att fortsätta arbetet med nämndens handlingsplan för implementering av Barnkonventionen.

Nämnden har även gjort ytterligare uppföljning av utredningen under 2024¹⁰. I samband med uppföljningen beslutade nämnden även att följa upp de ärenden där det fattats beslut om umgängesbegränsning 1 maj – 31 december för att se om det

⁹ IFN 2023-12-20 § 263

¹⁰ IFN 2024-06-19 § 145

genomförda förbättringsarbetet haft önskad effekt. Nämnden beslutade även att denna uppföljning ska redovisas i kommande kvalitetsberättelse.

I kvalitetsberättelsen för verksamhetsår 2024¹¹ framgår ett avsnitt avseende uppföljning av förbättringsarbetet gällande umgängesbegränsningar enligt 14 § 2 st. § 1 p. LVU. Den sammantagna bedömningen i kvalitetsberättelsen är att de genomförda förbättringsåtgärderna haft positiv effekt på arbetet med umgängesbegränsningar och att förbättringsarbetet bör fortsätta. Inga ytterligare åtgärder beslutades av nämnden i samband med rapporteringen.

4.3.2 Uppföljning av nämnd

Inom ramen för granskningen har vi genomfört en protokollsgranskning av nämndens protokoll under 2024 i syfte att identifiera ärenden där uppföljning av området placerade barn och unga sker. Utifrån nämndens protokoll har vi identifierat följande uppföljning med bäring på området:

- 2024-02-21 § 31 Årsbokslut och delårsrapporter 2023
- 2024-02-21 § 36 Kvalitetsberättelse 2023
- 2024-03-20 § 72 Rutiner för att förhindra att barn far illa
- 2024-05-22 § 116 Årsbokslut och delårsrapporter 2024 (januari – april)
- 2024-05-22 § 125 Handlingsplan för implementering av barnkonventionen 2021–2023 Slutredovisning
- 2024-06-19 § 145 Utredning om socialtjänstens handläggning avseende umgängesbegränsning
- 2024-06-19 § 147 Statistikrapporter ej verkställda beslut SoL
- 2024-09-25 § 200 Årsbokslut och delårsrapporter 2024 januari-augusti 2024
- 2024-10-23 § 227 Statistikrapporter ej verkställda beslut SoL
- 2024-11-20 § 253 Fortsatt implementering och efterlevnad av barnkonventionen, Handlingsplan för implementering av barnkonventionen 2024–2026
- 2024-12-18 § 278 Statistikrapporter ej verkställda beslut SoL

Nämndens internkontrollplan för 2023 omfattade en risk med viss bäring på granskningsområdet: *Risk att anmälningar inom barn och unga inte kan hanteras inom stipulerad tid.* I uppföljningen av kontrollmomentet bedömdes att arbetet med kontrollmomentet löpt på enligt plan. Det beskrivs att högre bemanning i kombination med nya arbetssätt har lett till att situationen under stora delar av året varit hanterbar, trots ökat inflöde.

Internkontrollplanen för 2024 innehöll inga risker med specifik bäring på granskningsområdet.

¹¹ IFN 2025-02-19 § 27

2025-04-02

I nämndens kvalitetsberättelse för 2023¹² beskrivs det kvalitetsarbete som bedrivits på övergripande nivå inom individ- och familjenämndens verksamhetsområde. Den omfattar också en redovisning av tillsynsbeslut och resultat av egna uppföljningar. I kvalitetsberättelsen redovisas en uppföljning av *Handlingsplan för implementering av barnkonventionen inom IFN, samt Utredning av arbetet med umgängesbegränsningar enligt LVU*. Det framgår ingen övrig uppföljning gällande handläggning av placerade barn och unga.

I kvalitetsberättelsen följs avvikelser upp och det kan konstateras att antalet inrapporterade avvikelser minskat sedan 2022. Den vanligaste typen av avvikelser är inom "Handläggning Myndighet" (43%) samt "Säkerhet/Trygghet" (18%). Socialt ansvarig samordnare (SAS) har med anledning av detta granskat tio avvikelser inom respektive område i syfte att ta reda på vilka typer av händelser som rapporterats och hur dessa sedan hanterats. De granskade avvikelserna kopplat till "Handläggning Myndighet" omfattar bland annat försenade skyddsbedömningar i inkomna orosanmälningar samt att en inledd utredning angående ett barn missades och fördelades först efter 111 dagar. Samtliga avvikelser uppges vara utredda och åtgärdade.

I nämndens kvalitetsberättelse för verksamhetsår 2024¹³ beskrivs likt tidigare års berättelse vilket kvalitetsarbete som bedrivits på övergripande nivå inom individ- och familjenämndens verksamhetsområde. Det framgår även en redovisning av tillsynsbeslut och resultat av egna uppföljningar. I berättelsen presenteras även en uppföljning av den interna utredningen avseende umgängesbegränsningar.

Likt föregående år återfinns störst andel av inrapporterade avvikelser inom området "Handläggning Myndighet" (40%). Det totala antalet avvikelser uppgår till 148, vilket är samma nivå som 2023. Likt föregående år har SAS med anledning av inrapporterade avvikelser granskat tio ärenden inom "Handläggning myndighet" för att identifiera vilka händelser som rapporterats och hur dessa hanterats. Avvikelseerna omfattar bland annat att utredningstid (barnutredning) överskridits med 11 dagar i väntan på kommunikering, att inkommen anmälan registrerats i fel personakt på grund av samma namn och att en ungdom varit placerad under tio dygn utan vårdplan.

I nämndens delårsrapport och verksamhetsberättelse för 2024¹⁴ framgår hur barn och unga upplever att de varit delaktiga och blivit lyssnade på. Nyckeltalen visar enligt verksamheten på bra resultat och närapå alla barn och unga som svarat upplever delaktighet. I övrigt saknas uppföljning med direkt bäring på området placerade barn och unga.

Vid intervju beskriver nämndens presidium att de upplever att arbetet har förbättrats efter nämndens egen översyn som gjorts med anledning av JO:s utredning. Presidiet beskriver att nämnden tidigare haft synpunkter över att barnets åsikter inte framgått i utredningarna. Nämnden kan vid behov skicka tillbaka ärenden där underlaget anses bristfälligt, och har möjlighet att ställa frågor i de olika ärendena för att kunna fatta korrekta beslut.

¹² IFN 2024-02-21 § 36

¹³ 2025-02-19 § 27

¹⁴ 2025-02-19 § 21

Vidare lyfts vid intervju att nämndens IFO-utskott varje termin beslutar om ett särskilt kontrollområde i ärenden. Detta beskrivs tidigare ha skett mer via slumpmässigt urval men de senaste 1–1,5 åren har det varit regelbundet. Exempel på kontrollområde som senast varit upp avsåg bedömning av barnets bästa i beslut. Utskottet föredras utredningarnas hantering och följer upp besluten genom dialog med handläggare. Senast föredrog tjänstepersoner fem ärenden utifrån valt område.

Vid intervju beskrivs även att nämndens grunduppdrag har brutits ned i delprocesser. I processarbetet arbetar samtliga verksamheter som berörs av respektive delprocess mot samma mål, och utvecklar tillsammans processen för att målet ska nås. Arbetet gällande placerade barn ingår i delprocessen *Ge stöd, skydd och omsorg (enl SoL och LVU) till barn, unga och familj*. Arbetet drivs och leds av processägare och processledare, samt ett processteam med representanter från berörda verksamheter. Målet i denna process är; *Fler barn och unga ska få möjlighet att växa upp under goda och trygga förhållanden i sitt befintliga nätverk, med sina föräldrar och/eller andra viktiga vuxna som finns kvar för barnet/den unge under hela uppväxten*. Målet har brutits ned ytterligare i ett antal olika delmål, bland annat *Vi har arbetssätt som säkrar kvalitet och barns och ungas rättigheter*. I processteamet och för ändamålet olika utsedda arbetsgrupper pågår det ett löpande arbete med aktiviteter, uppföljning och förbättringsåtgärder för att nå målen. Delar av denna uppföljning ingår i uppföljning av grunduppdragets genomförande och rapporteras till nämnd och kommunstyrelsen i delårsrapportering och årsbokslut. Andra delar kan redovisas som exempel på kvalitetsarbete i kvalitetsberättelsen.

4.3.3 Annan uppföljning

Enhetschef på Placeringsgruppen inhämtar information från varje socialsekreterare om huruvida övervägande av vården skett eller ej samt om aktuell vård- och genomförandeplan finns och antal uppföljningar av vården vid varje tertiäl. Gruppledarna på både Placeringsgruppen och Utredningsenheten har tillsammans med socialsekreterarna regelbundna ärendegenomgångar där varje ärende ses över och förs dialog kring vad gäller beslutsunderlag, överväganden, omprövningar etc.

Vidare beskrivs vid intervjuer att handläggare inom förvaltningen har veckovisa gruppträffar där umgängesfrågor är en stående punkt på agendan.

Det beskrivs också vid intervju att alla handlingar som går till nämnd eller utskott ska kvalitetsgranskas av gruppledare. När det avser umgängesbegränsning ska även chef läsa handlingarna för att säkerställa att det är korrekt och att rätt mallar har använts. Till stöd för detta arbete finns en *Rutin för handlingar till utskottet*.

Vidare noteras vid intervjuer att avvikelser ska upprättas i de fall personalen upptäcker att något missats, exempelvis att upprätta en vårdplan i tid eller att genomföra ett övervägande i tid. I intervju framhålls att personalen är duktiga på att upprätta avvikelser vid behov. Det beskrivs även att enhetschef går igenom avvikelserna för att se om det finns behov av process/metodutveckling i gruppen på grund av bristfällig handläggning.

4.3.4 Aktgranskning

Vi har inom ramen för granskningen genomfört en fördjupad aktgranskning av samtliga ärenden rörande umgängesbegränsning enligt LVU. Granskning avser perioden oktober 2023 – oktober 2024.

Granskningen syftar enbart till att ge en översiktlig bild och bedömningar har gjorts på en systemnivå baserat på dokumentation vi tagit del av. Iakttagelser och bedömningar avser således formen för handläggning baserat på tillgänglig dokumentation och inte myndighetsutövningen i sig.

Se samtliga kontrollpunkter och bedömda anmärkningar i bilaga B. Nedan sammanställs iakttagna brister per granskat område.

Utredningar

Aktgranskningen har visat att beslut om umgängesbegränsning och beslut om förändringar av umgängesbegränsning fattats i flertal ärenden utan en föregående utredning.

Vidare visar aktgranskningen att det i ett par ärenden inte framgår att barnet fått komma till tals då information enbart inhämtats från tidigare utredning.

Av de utredningar som genomförts har det framgått hur barnets bästa beaktats i samtliga granskade utredningar, även om det inte varit fullt ut tydligt kopplat till just barnets bästa i fråga om umgänge specifikt. Det framgår inte av någon utredning om hur kommunikering genomförts.

Beslut

I ett ärende har beslut inte fattats av behörig delegat, i ett annat ärende har det saknats en tydlig beslutsmotivering i beslutet och en tydlig beskrivning av hur umgänget ska vara begränsat.

Vi kan inte av granskad dokumentation se att det i något ärende tydligt framgår hur part kan överklaga besluten.

Det framhålls dock vid faktakontroll att nämndsadministrationen expedierar beslut från IFO-utskott och nämndssammantråde där besvärshänvisning biläggs i utskick till vårdnadshavare. Kopia av besvärshänvisning biläggs inte expedierat beslut som handläggande socialsekreterare tillhandahåller och som skannas in i verksamhetssystemet. Det framhålls att det av beslut ska framgå att besvärshänvisning bilagts till vårdnadshavare.

Överväganden

Inget av de granskade ärendena har övervägts minst var tredje månad. Vi identifierar således avvikelser i samtliga ärenden vid enstaka tillfällen under granskad period.

Vad gäller utformningen av de överväganden som upprättats har det i enstaka överväganden inte tydligt framkommit uppgifter om bakgrund och nuvarande situation. I ett flertal överväganden har inte barnet och vårdnadshavarens inställning samt redogörelse från familjehem framgått fullt ut.

4.3.5 Bedömning

Vår bedömning är att nämnden inte har ett systematiskt arbetssätt för att säkra att utredningar om behov av umgängesbegränsning genomförts och dokumenterats i enlighet med lagar och föreskrifter på området.

Bedömningen baseras på att det saknas dokumenterade och systematiska kontroller av arbetet med utredning om behov av umgängesbegränsning. Även om viss kontroll skett i verksamheten under 2024 noterar vi att det saknas en planering för hur kontroller ska ske systematiskt, dokumenteras och omsättas i konkreta förbättringsåtgärder. Vi noterar vid vår aktgranskning att nämnden har ett flertal brister i arbetet med utredning om behov av umgängesbegränsning.

Vår bedömning är att nämnden inte har ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att beslut om umgänge enligt LVU är tydligt och fattas av behörig beslutsfattare.

Bedömningen baseras på att det saknas systematiska kontroller av arbetet med beslut om umgängesbegränsning. Vi noterar vid vår aktgranskning att nämnden har vissa brister i arbetet med beslut om umgängesbegränsning.

Vår bedömning är att nämnden inte har ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa att överväganden av om umgängesbegränsning fortsatt behövs sker i enlighet med lagar och föreskrifter på området.

Bedömningen baseras på att det saknas systematiska kontroller av arbetet med överväganden. Även om viss kontroll sker av ansvarig chef vid varje tertial så noterar vi att det saknas dokumentation av dessa kontroller. Vi vill påpeka att då överväganden sker med högre intensitet än per tertial behöver kontrollerna utökas. Vi menar att systematiska kontroller ska vara inbyggda och en del av det dagliga arbetet.

Vi noterar vid vår aktgranskning att nämnden har omfattande brister i arbetet med övervägande om umgängesbegränsning, då inget av de granskade ärendena har övervägts enligt av lagen angivna tidsramar under granskad period.

4.4 Rekrytering och kompetens

4.4.1.1 Rekrytering

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av *Rutin för rekrytering under/över 14 dagar för Myndighetsutövning och IFO*¹⁵. Rutinens syfte är att säkra att enhetschef, personalplanerare och rekryterare inom förvaltningen har ett tydliggjort arbetssätt för rekrytering av medarbetare.

Vidare framgår av rutindokumentet *Registerkontroll av personal inför anställning*¹⁶ vilka verksamheter inom kommunen där obligatorisk registerkontroll gäller. En av dessa verksamheter är personal inom HVB-hem.

¹⁵ 2023-10-25

¹⁶ 2024-08-14

Vidare har vi tagit del av grupp-/enhetschefs checklistor för introduktion av nya medarbetare för såväl utredningsgrupperna som placeringsgruppen. I checklistorna framgår bland annat vem som är ansvarig för introduktionen, vilka steg som ska genomföras. Det framgår även information till medarbetaren om till exempel styrande och stödjande dokument för arbetet men också om arbetsmiljö, juridisk rådgivning och administrativa rutiner. Vi har också tagit del av checklista för fadder som ansvarar för att introducera den nya medarbetaren till ett antal delar. Checklistan tydliggör att fadder ska lyfta delar så som rutinbibliotek och vardagsrutiner.

Efter nyanställning ska medarbetaren genomgå ett generellt introduktionsprogram inom enheten för stöd och omsorg. Detta syftar till att ge samtliga medarbetare inom verksamheterna individ- och familjeomsorg och myndighetsutövning kännedom om de olika enheterna, kunskap om vart de kan vända sig vid frågor samt en möjlighet att bygga ett nätverk. Introduktionsprogrammet är fördelat på fyra halvdagar med olika teman: övergripande, barn, unga och vuxna.

4.4.1.2 **Kompetensutveckling**

Vi har för granskningen tagit del av en modellbeskrivning för en kompetenstrappa¹⁷. Syftet med kompetenstrappan är att underlätta arbetet med att bemanna, behålla och utveckla medarbetarna i deras yrkesroll och därigenom minska felmarginalen i beslut kring barn och unga. Kompetenstrappan har tre nivåer:

— **Nivå 1**

Oavsett om medarbetaren har erfarenhet som socialsekreterare eller är nyexaminerad blir denne inplacerad i nivå 1 vid nyanställning. Syftet med detta är att medarbetaren ska bli introducerad på arbetsplatsen samt att denne ska få de utbildningar som bedöms nödvändiga för att kunna genomföra uppdraget som socialsekreterare på utredningsenheten.

— **Nivå 2**

När det är dags att gå upp till nivå 2 görs en bedömning av gruppledare och enhetschef, vilket sker i dialog med socialsekreteraren. Det sker en bedömning av om samtliga nödvändiga delar är genomförda för att gå upp i nivå 2. Graden av självständighet vägs också in. På nivå 2 ska arbete bedrivas självständigt men med nära arbetshandledning från gruppledare.

Medarbetare på nivå 2 erbjuds att delta i ett ettårigt mentorsprogram.

— **Nivå 3**

Efter fem års yrkeserfarenhet som socionom, oavsett om arbetet varit förlagt hos kommunen eller hos annan arbetsgivare, sker en bedömning om medarbetaren är redo att lämna nivå 2. Denna bedömning görs gemensamt av enhetschef och gruppledare. På nivå tre förväntas socialsekreteraren arbeta mer självständigt med minskad arbetshandledning från enhetschef.

¹⁷ 2015

På samtliga nivåer i kompetenstrappan har medarbetaren ärendeansvar som huvud- och/eller medhandläggare. Den stora skillnaden är omfattningen av stödet, som minskar i takt med att man växer i yrket.

Beskrivningen av kompetenstrappan togs fram i verksamheten under 2015. Vid kontakt med företrädare från förvaltningen beskrivs att det pågår ett arbete med att se över kompetenstrappan.

Vidare nämns vid intervjuer att de även erbjuder utbildningar inom Yrkesresan¹⁸, vilket är ett koncept för introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare. Därtill anges att samtliga medarbetare ska ha en egen utvecklingsplan som utformas, följs upp och utvärderas inom ramen för medarbetarsamtalen.

Vid intervju nämns även att gruppledarna har en särskild introduktion kopplat till LVU för alla nya socialsekreterare.

4.4.1.3 **Handledning**

Utöver tidigare nämnd arbetshandledning sker det, enligt intervju, en daglig handledning utefter behov där gruppledare finns som stöd för handläggare. Vidare har gruppledare en planerad och regelbunden individuell ärendegenomgång som sker minst var tredje månad beroende på handläggarens erfarenhet och behov.

Utöver individuell ärendehandledning genomförs veckovisa gruppträffar där handläggare har möjlighet att lyfta ärenden.

Därtill beskrivs att samtliga handläggare har processhandledning i grupp med extern handledare var tredje vecka och gruppledare har juridisk handledning av extern handledare.

4.5 **Bedömning**

Vår bedömning är att nämnden delvis säkerställer att socialsekreterarna besitter tillräcklig kompetens för att fullgöra sina uppgifter avseende handläggning av umgängesfrågor enligt LVU.

Bedömningen baseras på att det finns utformade arbetssätt som tydliggör ansvar och roller i rekryteringsfasen. Vidare grundar vi bedömningen på att det finns ett framtaget introduktionsmaterial för nya medarbetare som ger information till den nye medarbetaren om väsentliga delar av verksamheten.

Därtill bedömer vi att det finns dokumenterade arbetssätt, i form av kompetenstrappa, som syftar till att skapa en följsamhet mellan handläggarnas erfarenhet och uppgifternas art. Vidare finns ett antal utbildningar som erbjuds handläggarna, dels obligatoriska introduktionsutbildningar, dels möjlighet till fortbildning och kompetensutveckling.

Däremot bedöms det saknas en tydlig planering för hur kompetensutveckling ska ske på specifikt området umgängesfrågor. Trots nya rutiner och arbetssätt bedömer vi vid vår aktgranskning att brister fortsatt föreligger. Vi noterar även att det, som tidigare

¹⁸ [Yrkesresan | SKR](#)

Umeå kommun

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgänges-begränsning för placerade barn

2025-04-02

nämnt, saknas systematiserade egenkontroller i verksamheten där resultatet av egenkontrollerna används i kompetensutvecklingsarbetet.

Med anledning av detta bedömer vi att nämnden inte fullt ut säkerställt att socialsekreterare besitter tillräcklig kompetens om just handläggning av umgängesfrågor enligt LVU.

5 Samlad bedömning och rekommendationer

KPMG har av Umeå kommuns revisorer fått i uppdrag att översiktligt granska kommunens arbete gällande handläggning av umgängesbegränsning enligt Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om individ- och familjenämnden, i sin roll som socialnämnd, har en tillfredsställande styrning och uppföljning av handläggning av umgängesfrågor enligt LVU.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att individ- och familjenämnden inte har en tillfredsställande styrning och uppföljning av handläggning av umgängesfrågor enligt LVU.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi individ- och familjenämnden att:

- Tillse att organiseringen av handlägningsprocessens olika delar är tydligt dokumenterad.
- Säkerställa att utredningar om behov av umgängesbegränsning genomförs enligt gällande lagstiftning.
- Säkerställa att beslut om umgängesbegränsningar fattas, utformas och kommuniceras i enlighet med gällande lagstiftning.
- Säkerställa att överväganden av umgängesbegränsning sker inom av lagen angivna tidsintervall.
- Tillse att det finns ett systematiskt arbete med egenkontroller av arbetet med umgängesfrågor som dokumenteras och vid behov omsätts till förbättringsåtgärder.
- Tillse att handläggning av umgängesfrågor enligt LVU, ingår som särskilt område i såväl introduktionsmaterial som i arbetet med den löpande kompetensutvecklingen.

Umeå kommun

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgänges-begränsning för placerade barn

2025-04-02

Datum som ovan

KPMG AB

Elina Lundberg

Verksamhetsrevisor

Joakim Hackström Larsson

Specialist socialtjänst/

Verksamhetsrevisor

Liz Gard

Certifierad kommunal yrkesrevisor/

kundansvarig

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Bilaga A, Granskade dokument

Uppföljning och kontroll

Internkontrollplan 2024 Individ- och familjenämnden

Individ- och familjenämnden – fördjupad rapport för perioden januari – augusti 2023

Individ- och familjenämnden – fördjupad rapport för perioden januari – augusti 2024

Internkontrollrapport 2023

Internkontrollrapport delår 2 2024

Verksamhetsberättelse 2024

Kvalitetsberättelse för individ och familjenämnden 2023

Kvalitetsberättelse för individ- och familjenämnden 2024

Utredning om socialtjänstens handläggning avseende umgängesbegränsning 1

Utredning om socialtjänstens handläggning avseende umgängesbegränsning 2

Riktlinjer, rutiner och checklistor

Delegationsordning

LVU – Ansökan om vård samt omedelbart omhändertagande

LVU – Checklista omedelbart omhändertagande

LVU – Omprövning övervägande m.m.

Placering av barn i skyddat boende

Placering i familjehem enligt SoL

Placering i HVB och stödboende enligt LVU och SoL

Rutin för rekrytering Myndighetsutövning och IFO

Rutin Registerkontroll vid anställning

Utredning barn och unga

Vägledning i arbetet med umgänge mellan placerade barn och deras föräldrar

Kvalitetsberättelse för Individ och familjenämnden 2023

Checklista för introduktion, chef och gruppleddare

Checklista för introduktion, fadders uppdrag

Instruktioner för tertialrapportering

Kompetenstrappan

Ny introduktion

T3 mall för tertialrapportering sep-dec

Umeå kommun

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgänges-begränsning för placerade barn

2025-04-02

Umgängesbegränsning och hemlighållande, bakgrund och nya rutiner (PPT)

Utredningsmall hemlighållande av vistelseort

Utredningsmall umgängesbegränsning

Utredningsmall upphörande av hemlighållande av vistelseort

Utredningsmall upphörande av umgängesbegränsning

Övervägande hemlighållande av vistelseort

Övervägande umgängesbegränsning

Bilaga B, Kontrollpunkter aktgranskning

I nedanstående tabeller framgår kontrollpunkter följt av antal ärenden med anmärkningar/ brister samt totalt ärenden där kontrollpunkt varit tillämpbar.

Utredningar	Anm	Tot	Notering
1. Har utredning enligt 11 kap 1 § SoL genomförts innan samtliga beslut om umgängesbegränsning?	5	8	
2. Har utredning enligt 11 kap 1 § SoL även genomförts vid förändringar eller inför nytt beslut?	4	7	I samtliga ärenden finns beslutsunderlag men utredning har inte genomförts enligt gällande lagstiftning.
3. Framgår hur barnets bästa beaktats?	0	6	Bedömning av barnets bästa finns, men inte explicit i fråga om barnets bästa i umgängesfrågan.
4. Har barnet fått komma till tals eller finns godtagbara och dokumenterade skäl till att barnet inte fått komma till tals?	2	6	I de två ärendena med anmärkning har information enbart inhämtats från tidigare utredning.
5. Framgår hur kommunikering genomförts av dokumentationen?	6	6	Det framgår ej av utredningen hur denna kommunicerats.

Umeå kommun

Granskning av handläggning i ärenden rörande umgänges-begränsning för placerade barn

2025-04-02

Beslut	Anm	Tot	Notering
6. Har beslut fattats av behörig delegat under granskad period?	1	7	
7. Framgår en tydlig beslutsmotivering i samtliga beslut under granskad period?	1	8	I ett fall hänvisas enbart till bilaga där det saknas tydlig motivering.
8. Framgår hur umgänget ska vara begränsat i samtliga fall under granskad period?	1	6	
9. Framgår hur part kan överklaga beslut under granskad period?	6	6	Det framgår inte av granskade akter. Dock framgår att besvärshänvisning ska skickas separat (se avsnitt 4.3.4).
10. Framgår tydligt varför brådskande beslut av ordförande inte kan vänta till nämnd i samtliga brådskande beslut?	1	4	

Överväganden	Anm	Tot	Notering
11. Har överväganden genomförts av utskott minst var tredje månad under granskad period?	8	8	
12. Framgår bakgrund och nuvarande situation av överväganden?	1	8	
13. Framgår barnets, vårdnadshavares inställning samt redogörelse från familjehem?	4	8	I tre av ärendena med anmärkning bedöms detta delvis finnas.